



Veekindel Eesti

2025+ VEEREFORM

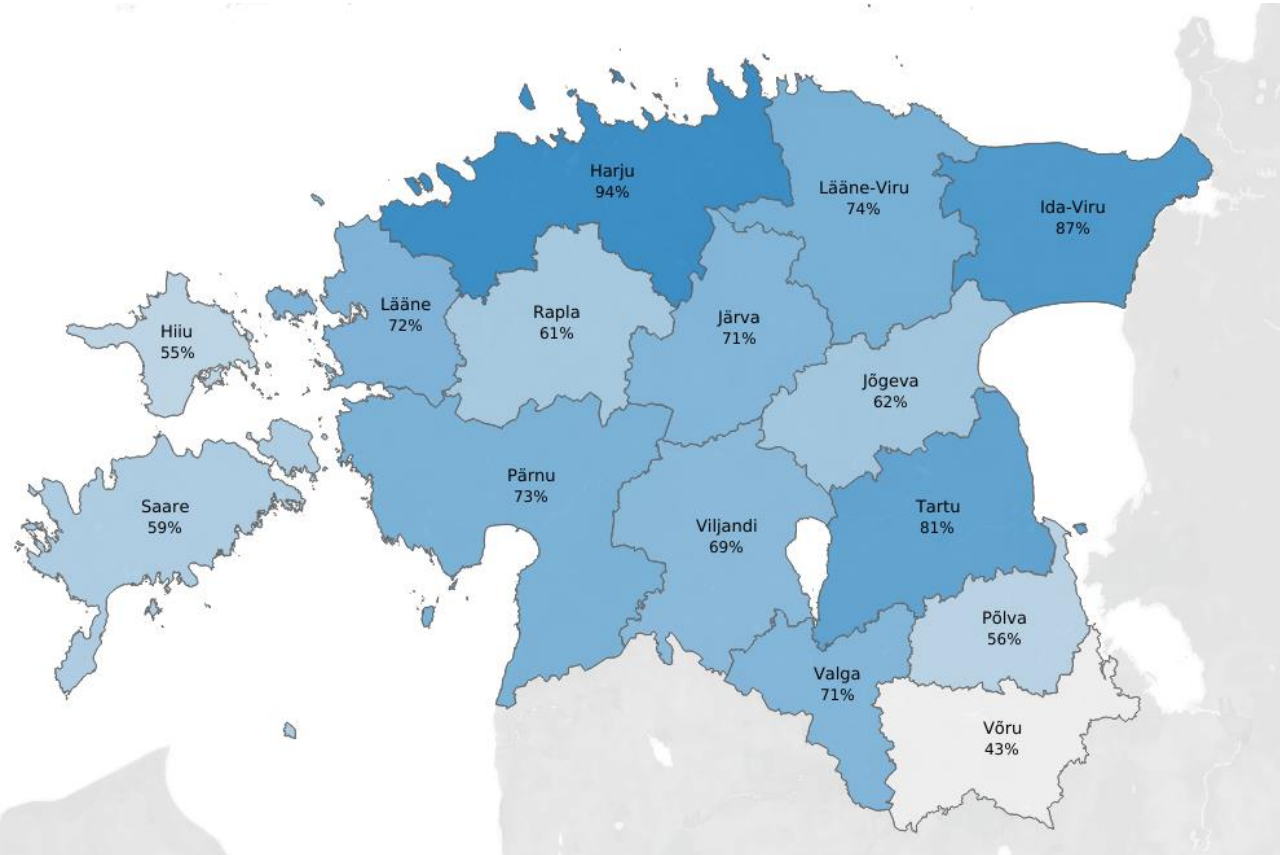
Kliimaministeerium
Veeosakonna juhtaja
Karin Kroon

Aprill 2025

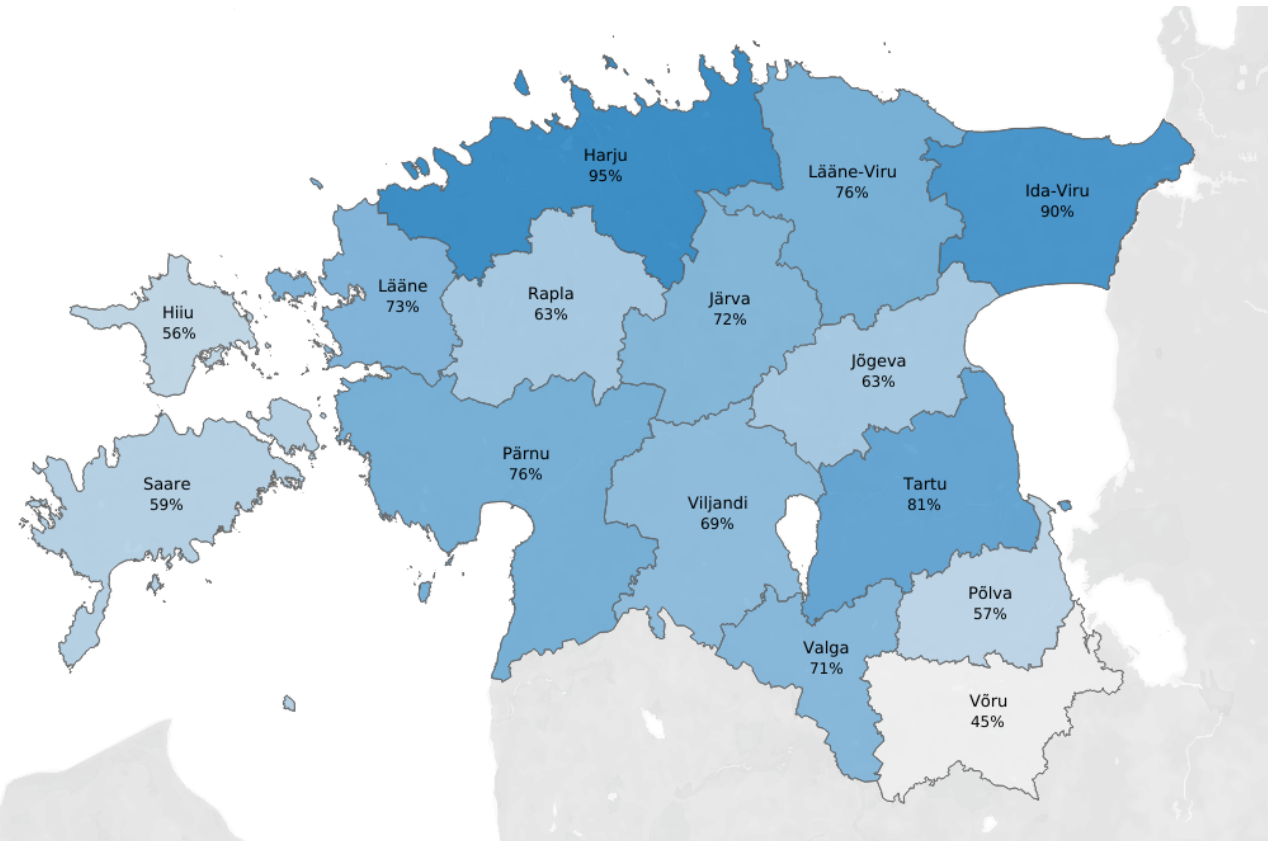


Olemasolev olukord

- 83% inimesi on liitunud ühiskanalisatsiooniga.



- 84% inimesi on liitunud ühisveevärgiga.

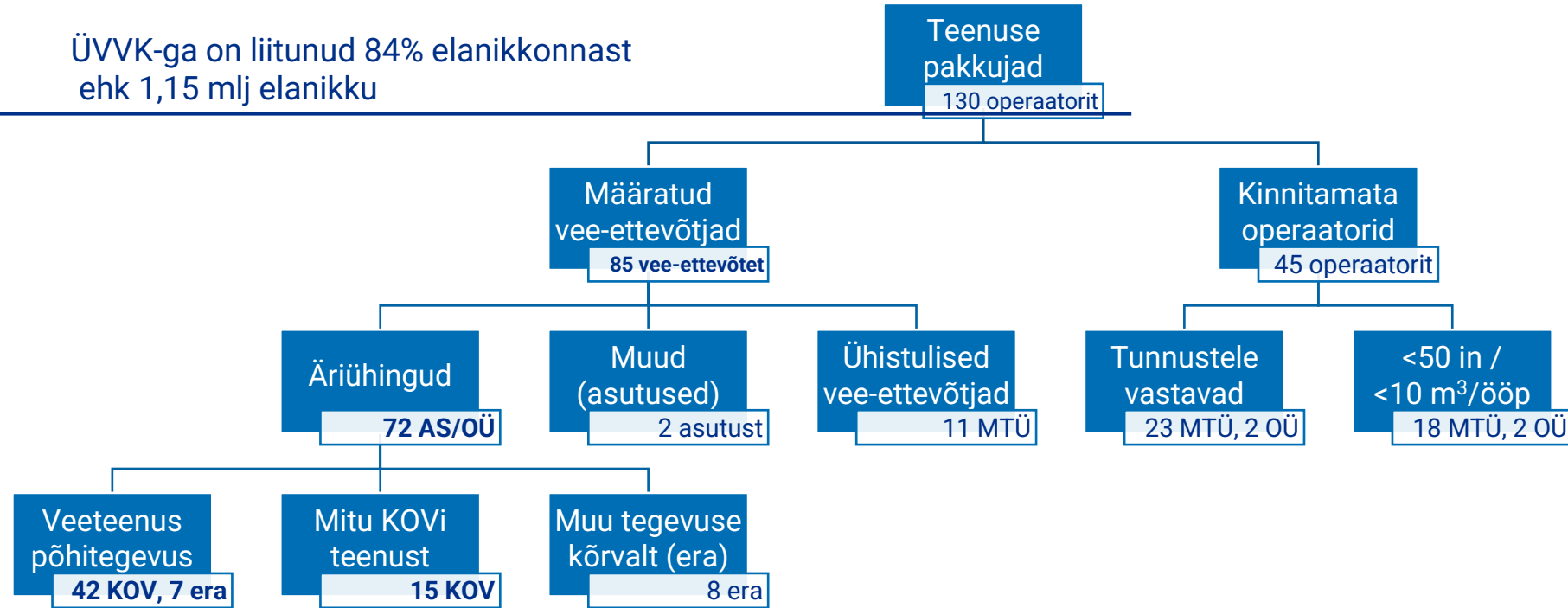


Tänane olukord on saavutatud suuresti tänu toetustele ja peamiselt ELi toetustele.



ÜVVK teenuse pakkujad ja vee-ettevõtted

ÜVVK-ga on liitunud 84% elanikkonnast
ehk 1,15 mlj elanikku



Liigitus	Kriteerium (tarbijate arv)	Tarbijate arv kokku	Teenusepakkujate arv, tk				
			Eesti kokku	Põhja-Eesti	Lääne-Eesti	Ida-Eesti	Lõuna-Eesti
1 väga suur	>400 000	455 047	1	1	0	0	0
2 suur	40 000 – 400 000	260 542	4	0	1	2	1
3 keskmine	5 000 – 40 000	336 430	28	14	5	3	6
4 väike	1 000 – 5 000	72 437	26	7	7	8	4
5 väga väike	<1 000	14 786	52	39	3	4	6
6 ei vasta ÜVVK tunnustele	<50 in ja/või müügimaht <10 m³/d + ei ole KOVi määratud	1 385	20	17	0	2	1



Veehind

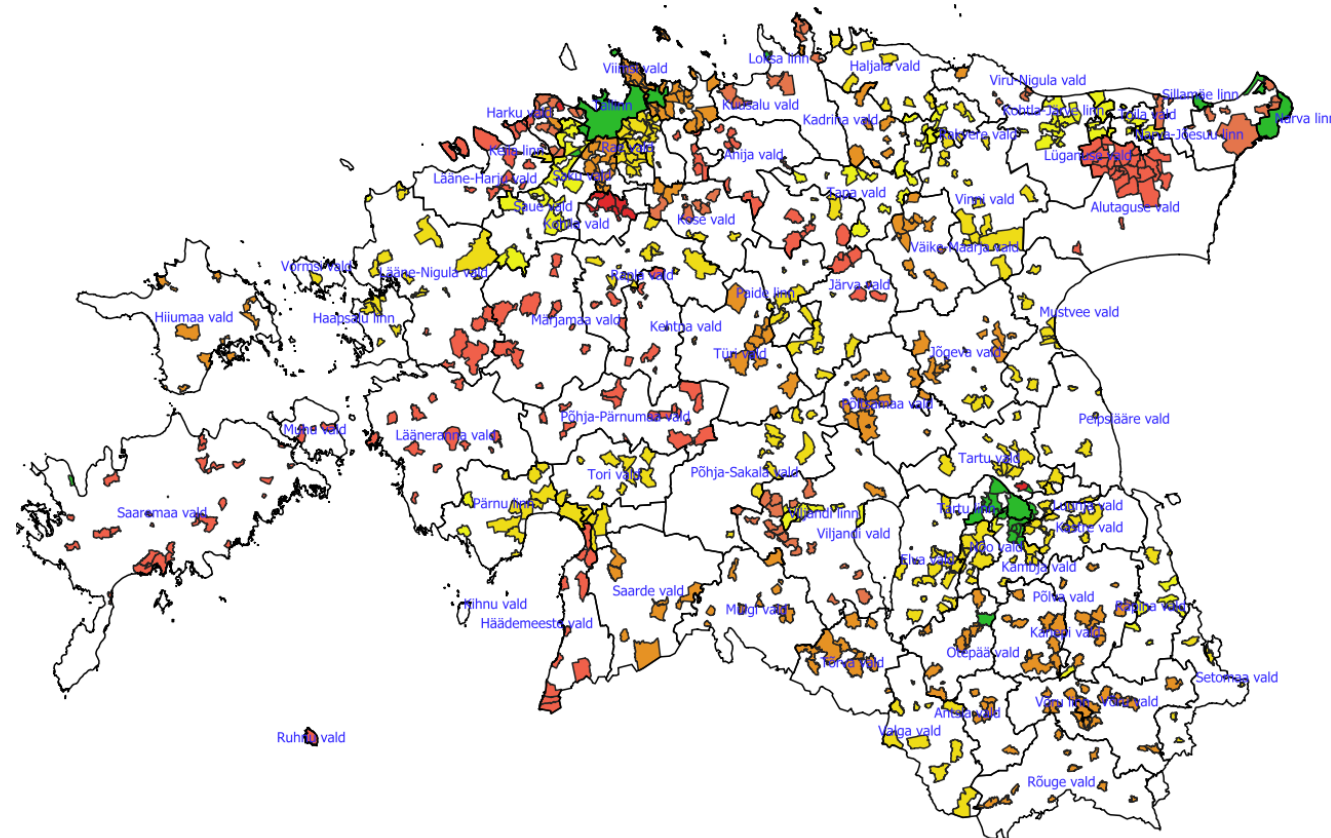
Veeteenuse keskmine hind (2023.a) - 4,25 (KM-ga) eur m3

- **Madalaim** hind: 1,87 €/m³, sh KM (AS Tallinna Vesi, Tallinna linn, Harjumaa, Saue Vald, Harjumaa)
- **Kõrgeim** hind: 6,25 €/m³ sh KM (Ewelink OÜ, Ilmandu küla, Harku vald, Harjumaa)

Maakond	Kõrgim veehind (km-ga)€/m3	Madalaim veehind (km-ga)€/m3
HARJUMAA	6,25	1,87
PÄRNUMAA	6,10	2,80
LÄÄNE-VIRUMAA	5,82	2,55
JÄRVAMAA	5,98	2,83
TARTUMAA	5,40	2,54
IDA-VIRUMAA	5,55	2,80
LÄÄNEMAA	5,70	3,12
RAPLAMAA	6,00	3,69
VILJANDIMAA	5,1	2,92
JÕHEVAMAA	4,38	2,48
VALGAMAA	4,34	2,87
PÕLVAMAA	4,34	3,35
VÕRUMAA	4,39	3,68
SAAREMAA	5,02	4,88
HIIUMAA	4,2	4,17

Eesti vee-ettevõtjate teenusepiirkonnad ja veehind (€/m³)

<2.5+KM (<3.05)	4-liikm pere arve kuni 33 €/kuus
2.5-3.0+KM (3.05-3.66)	4-liikm pere arve kuni 40 €/kuus
3.0-3.5+KM (3.66-4.27)	4-liikm pere arve kuni 46 €/kuus
3.5-4.0+KM (4.27-4.88)	4-liikm pere arve kuni 53 €/kuus
4.0-4.5+KM (4.88-5.49)	4-liikm pere arve kuni 60 €/kuus
4.5-5.0+KM (5.49-6.10)	4-liikm pere arve kuni 66 €/kuus
5.0-...+KM (6.10-...)	4-liikm pere arve al. 66 €/kuus





Veehind

2023. a veeteenuse kulu moodustas 1,03% keskmisest leibkonna liikme netosissetulekust

Operaatori liigitus	Veehind, €/m ³ , sh KM	Ühe inimese veearve, €/kuus	4-liikmelise pere veearve, €/kuus*	Suhe rühma keskmisesse sissetulekusse, %	Suhe Eesti keskmisesse sissetulekusse, %	Suhe Jõgevamaa keskmisesse sissetulekusse, %
1 väga suur	2.49	7	27	0.5%	0.6%	0.7%
2 suur	2.98	8	32	0.7%	0.7%	0.8%
3 keskmine	4.26	12	46	1.0%	1.0%	1.2%
4 väike	4.54	12	49	1.1%	1.0%	1.3%
5 väga väike	3.86	11	42	0.9%	0.9%	1.1%

- Maailemapanga ja OECD hinnangul on mõistlik veehinna tase kuni 3-5 % (~12 -20 eur m³) leibkonna sissetulekutest.



Investeeringute vajadused tuleks katta teenuste hindadega, aga veehind peab **jääma mõistlikuks**

Iseloomustav võrdlus:

Suure vee-ettevõtte (40 000 inimest) puhul, kus 12 aasta perioodi jooksul tehakse investeeringuid 30 miljoni eest on veehinna tõus 90 senti (perioodi lõpuks).

Väikese vee-ettevõtte (u 3000 inimest) puhul 1,3 milj investeering 12 aasta jooksul tõstaks veehinda 13 eurot (perioodi lõpuks).



Investeeringute vajadus

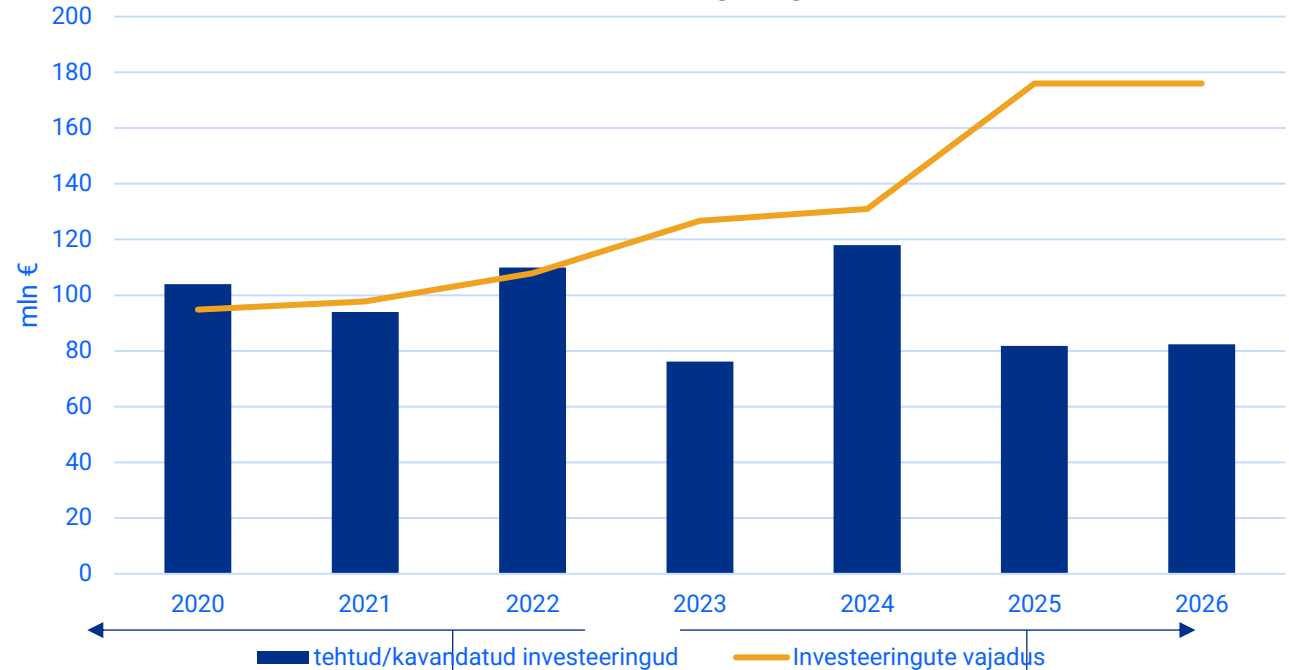
Investeeringute vajadus järgmisel 12 aastal **~2,1 mld eur.**

Tulenevalt asulareovee direktiivi muudatustest karmistuvad lähiaastail keskkonnanõuded ja investeeringute vajadus suureneb veel.



Suuremate reoveepuhastite reoveest tuleb hakata välja puhastama ka ravimijääke, mis on suureks ohuks vee-elustikule. Samuti peab reoveepuhastuse sektor nagu ka teised energiamahukad sektorid muutuma süsinikuneutraalseks, ühiskanalisatsiooni tuleb arendada ka 1000 ja 2000 ie RKA-del

Investeeringute vajadus võrreldes tehtud/kavandatud investeeringutega



Senine taristu laiendamine ja rekonstrueerimine on tehtud valdavalt EL toetustega, mitte veeteenuse hinna arvelt.

EL toetused on drastiliselt vähenemas



2025+ VEEREFORM



VEETA EI SAA

VEETEENUS
ON
ELUTÄHTIS TEENUS



LAHENDUSED SÜNNIVAD KOOSTÖÖS

MINISTEERIUMID

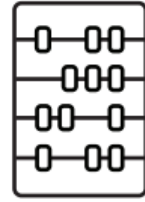
AMETID

VEE-ETTEVÕTTED

OMAVALITSUSED

TARBIJAD

KONSULTANDID



ANALÜÜSID ON ALUSEKS

VÕRDLUS-
ANALÜÜSID

KESTLIK
FINANTSMUDEL

INDIKAATORID



INVESTEERINGUD VAJALIKUD

2,1 MILJARDIT
EUROT
+
LISANDUVAD
KESKKONNA-
NÕUDED

EL TOETUSED ON
DRASTILISELT
VÄHENEMAS



KESTLIKKUSE SAAVUTAMINE VEE-ETTEVÕTTES

HEADEST
PRAKTIKATEST
LÄHTUMINE

STIIMULITE
KASUTAMINE

ÕIGUSRUUMI
MUUTUS

LIITUMISED

KOOSTÖÖ



TOIMIV JA RAHULOLEV KOGUKOND

MÕISTLIK VEEHIND

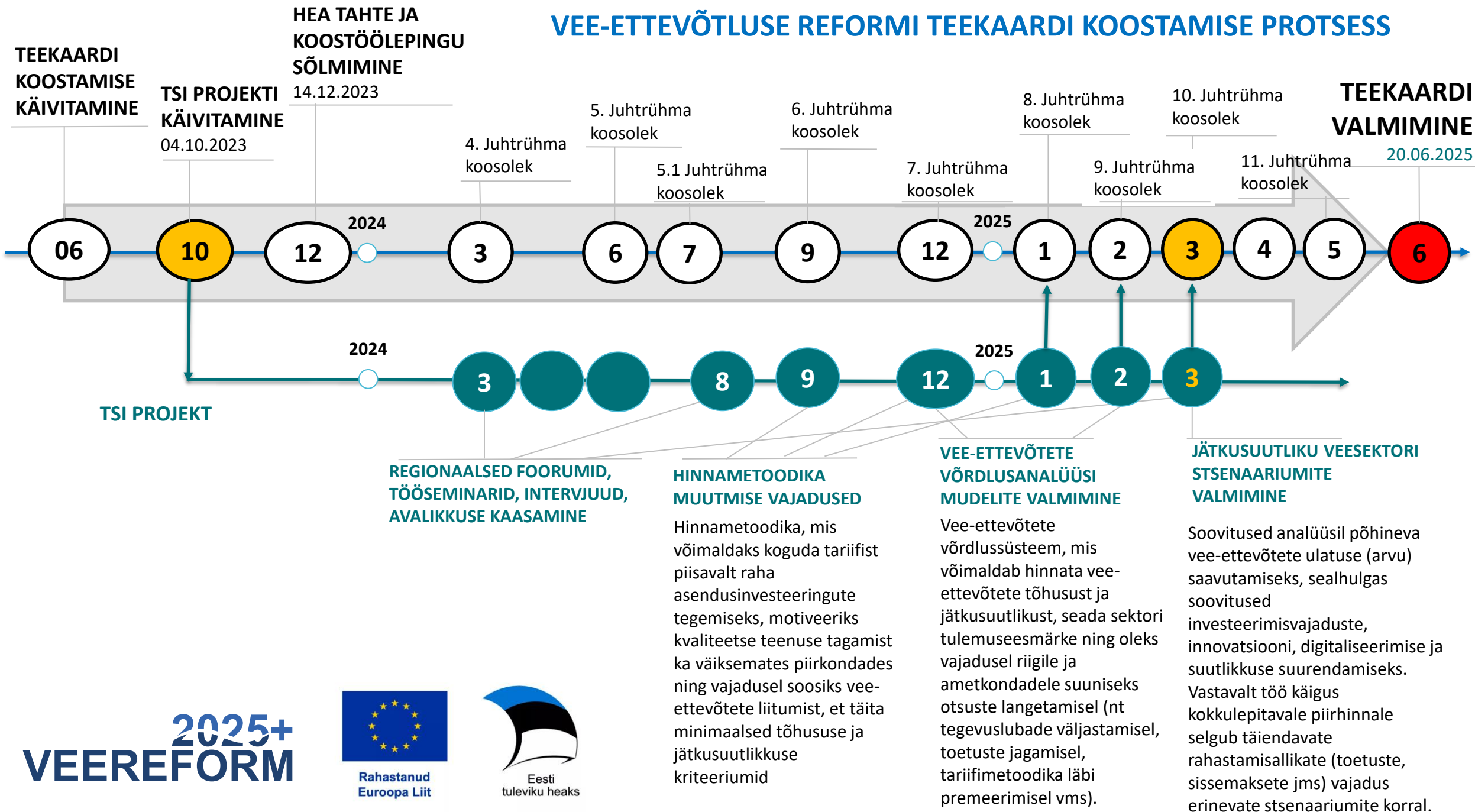
PUHTA JOOGIVEE
KÄTTESAADAVUS

PUHTAM KESKKOND

PAREM TERVIS

SUUREM
SOLIDAARSUS

VEE-ETTEVÕTLUSE REFORMI TEEKAARDI KOOSTAMISE PROTSESS





Mõistlik veehind

Alla 2% Eesti madalaima sissetulekuga maakonna leibkonnaliikme sissetulekust (piirhind).

Reformi ettevalmistamisel lähtutakse piirhinnast.

2023. a 2%= 6,4€/m³.

Veehinna prognoos kokkulepitud 2%-piirmäära juures (€/m³)

<u>Vee- ja kanalisatsiooni komplekshind</u>	2024	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
<i>PIIRHIND 2% madalaimast maakonnakeskmisest leibkonna sissetulekust (ilma KM)</i>	5.77	6.07	7.63	9.44	11.57	14.12	17.17	20.72	24.80
PIIRHIND 2% madalaimast maakonnakeskmisest leibkonna sissetulekust (sh KM)	7.04	7.40	9.31	11.51	14.11	17.22	20.94	25.28	30.26
<i>Võrdlus: 2% Eesti keskmisest (ilma KM)</i>	7.24	7.61	9.57	11.84	14.51	17.71	21.53	25.99	31.12
Võrdlus: 2% Eesti keskmisest (sh KM)	8.83	9.28	11.68	14.44	17.70	21.61	26.27	31.71	37.96

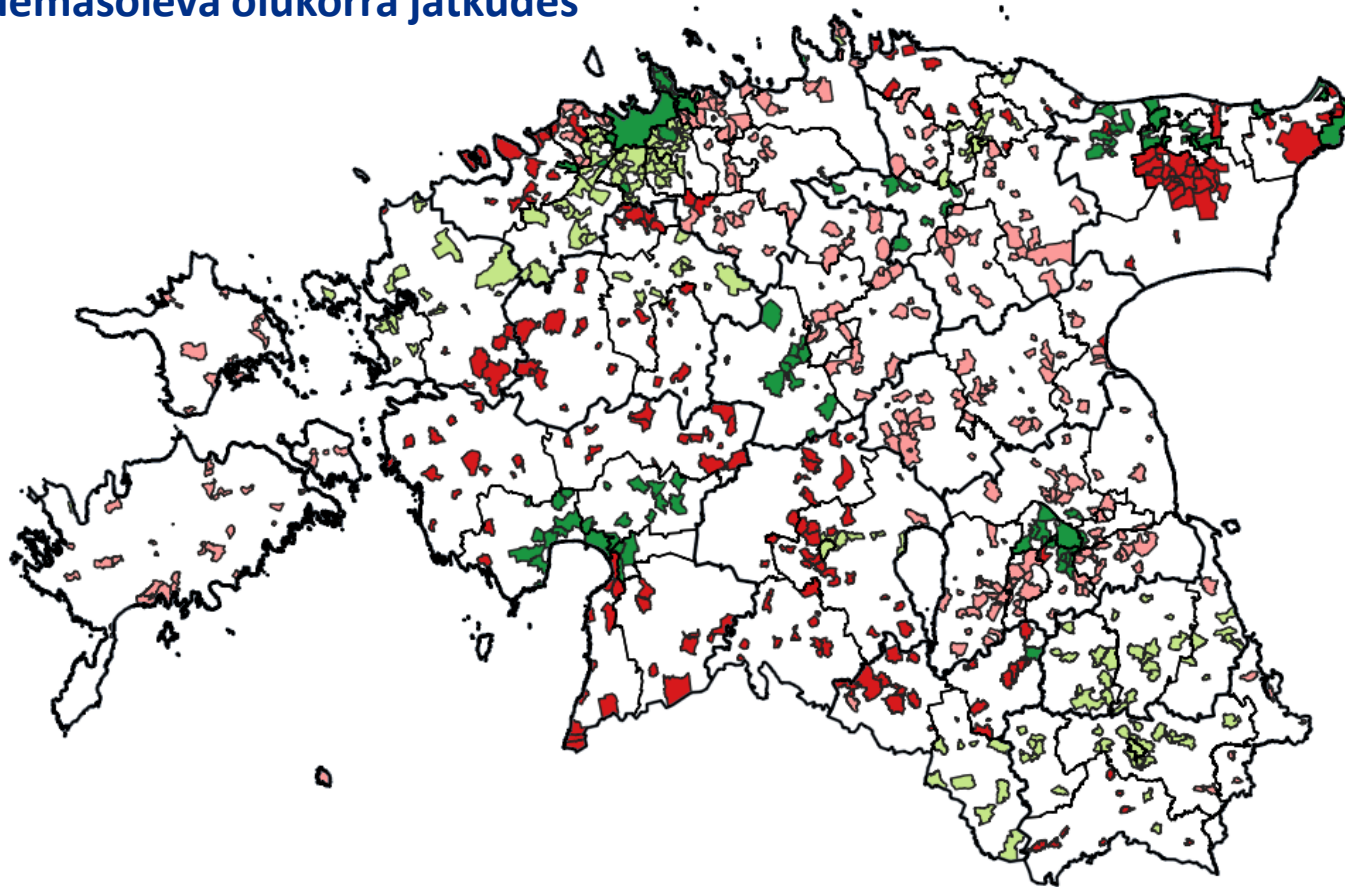
Eesmärk ei ole jõuda 2% piirhinnani, vaid kindlustada, et potentsiaalne hinnatõus tulevikus jääks sellest allapoole

Ekspertide hinnangul tagaks selline hinnapiir mõistliku veehinna nii tarbijale kui vee-ettevõtjale vajalike investeeringute tegemiseks.



Veehinna prognoos: olemasolev olukord vs piirkondlik stsenaarium

Veehind 2030 (€/m³) olemasoleva olukorra jätkudes



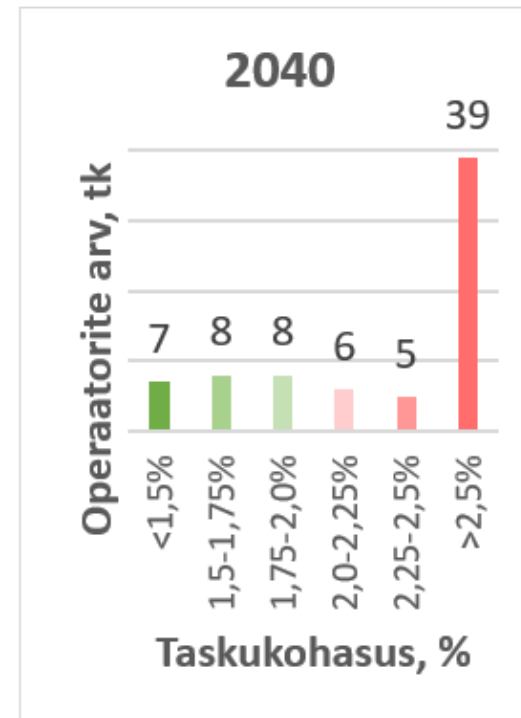
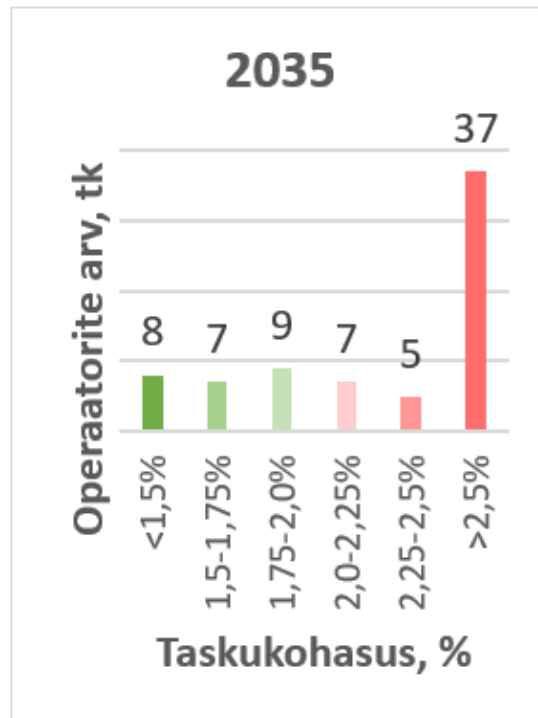
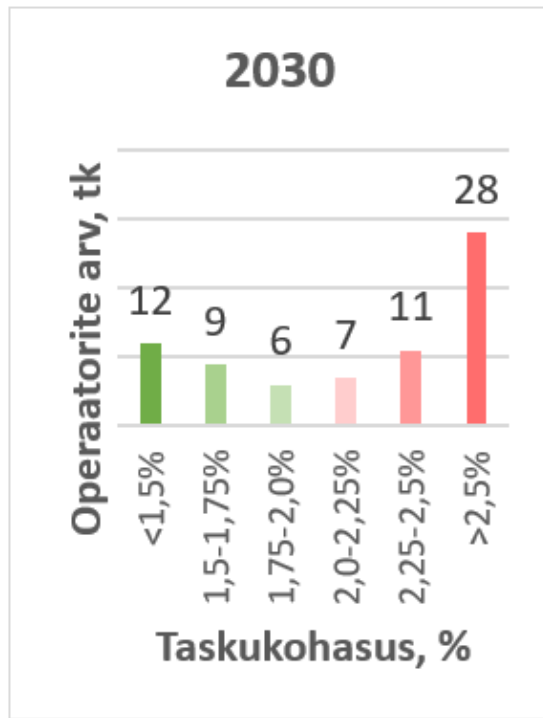
- **20 vee-ettevõtet**, keda võib pidada suures plaanis jätkusuutlikuks;
- **19 vee-ettevõtet**, kus hind ei tõuse väga palju üle 2% piirmäära (osad suudavad perioodi alguses jääda alla hinnalage);
- Ülejäänud vee-ettevõtetes tõuseb hind ilma toetusteta väga kõrgele.



Kokkuvõtlik hinnang finantssuutlikkusele

Olemasoleva teenusepiirkonna juures isemajandavalt jätkates

- Edaspidi sooritatakse kõik investeeringud õigeaegselt omavahenditest (sh laen)
- Hinnanguline asendusmaksumus ca 180 mln €/a + täiendavad nõuded ca 120 mln € järgmise 15 a jooksul
- Taskukohasuse piirmäär: 2% Eesti madalaimast maakonnakeskmisest leibkonnaliikme netosissetulekust



- **2%-piiri ei ületa 20 vee-ettevõtet**
- **2,0-2,5%: 13 vee-ettevõtet** (mitmed perioodi alguses jätkusuutlikud)
- **2,5-3,0%: 9 vee-ettevõtet**
- **Ülejäänud vee-ettevõtetes** tõusevad tariifid ilma sihtfinantseeringuta oluliselt kõrgemale. Enamik alla 5000 tarbijaga operaatoritest ületavad 2% juba aastaks 2030.

Joonis 4.1. Nii joogivee- kui kanalisatsiooniteenust osutavate määratud vee-ettevõtjate (kokku 73) jagunemine teenuse taskukohasuse alusel aastail 2030, 2035 ja 2040 (vaikimisi alternatiiv)



Veehinna prognoos: konkreetsed näited

(1) Tartu Veevärk laieneb: veehinna prognoos ilma ühinemiseta ja ühinedes (harmooniline tariif)

	Veehinna prognoos (V+K, sh KM), €/m ³					Suhe vaeseima maakonna leibkonna sissetulekusse, %				
	2024	2025	2030	2035	2040	2024	2025	2030	2035	2040
Vee-ettevõtte										
Jõgeva Veevärk OÜ	4.78	6.47	10.37	14.73	19.65	1.4%	1.7%	2.2%	2.6%	2.8%
Tartu Veevärk AS	2.54	3.66	4.87	6.25	7.47	0.7%	1.0%	1.0%	1.1%	1.1%
Karu KV OÜ	3.45	7.26	13.90	20.45	26.88	1.0%	2.0%	3.0%	3.6%	3.8%
Emajõe Veevärk AS	4.17	6.78	10.89	15.09	19.36	1.2%	1.8%	2.3%	2.6%	2.7%
Otepää Veevärk AS	4.29	7.11	12.57	18.58	24.96	1.2%	1.9%	2.7%	3.2%	3.5%
KÕIK KOOS	2.54	3.96	5.73	7.66	9.44	0.72%	1.07%	1.23%	1.33%	1.34%

(2) Pärnu Vesi laieneb: veehinna prognoos ilma ühinemiseta ja ühinedes (harmooniline tariif)

	Veehinna prognoos (V+K, sh KM), €/m ³					Suhe vaeseima maakonna leibkonna sissetulekusse, %				
	2024	2025	2030	2035	2040	2024	2025	2030	2035	2040
Vee-ettevõtte										
Pärnu Vesi AS	3.78	4.87	6.56	8.34	10.25	1.1%	1.3%	1.4%	1.4%	1.5%
SuFe OÜ	3.42	7.03	11.85	15.34	21.57	1.0%	1.9%	2.5%	2.7%	3.1%
Mako AS	5.60	9.76	14.49	19.52	24.68	1.6%	2.6%	3.1%	3.4%	3.5%
Häädemeeste VK AS	6.10	12.55	20.30	28.60	37.47	1.7%	3.4%	4.4%	5.0%	5.3%
Saarde Kommunaal OÜ	4.51	8.02	12.94	18.21	23.84	1.3%	2.2%	2.8%	3.2%	3.4%
Matsalu Veevärk AS	5.70	14.36	19.65	25.39	31.60	1.6%	3.9%	4.2%	4.4%	4.5%
Kuressaare Veevärk AS	5.54	7.10	10.61	14.32	18.26	1.6%	1.9%	2.3%	2.5%	2.6%
KÕIK KOOS	3.78	5.88	8.34	10.95	13.69	1.07%	1.59%	1.79%	1.90%	1.94%



Ettepanek stiimulite rakendamiseks

Põhieesmärgid: konsolideerumise nügimine ja tulemuslikkuse stimuleerimine

STIIMULID LÄBI VEEHINNA

- **Piirtingimus:** 2% madalaimast maakonnakeskmisest leibkonna sissetulekust
- **Täiendav WACC (%):**
 - liitujale ülevõetava piirkonna arvelt
 - tulemuslikule operaatorile võrdlusanalüüsi alusel
- **Tulevikuinvesteeringutega** arvestamine (max 4a) ainult liitujale vastavalt vajadusele
- **Hinnakontrolliperioodi** kehtestamine ja perioodi vältel automaatne korrigeerimine → **revenue cap**
- **Arendustasu** kehtestamine ja sellest laekuvast tulust suunatud toetuste maksmine

MUUD MEETMED

- **Võrdlusandmete platvormi** juurutamine ja sidumine hinnastiimulitega + mainekujunduslik toime (nn *sunshine regulation*)
- **Investeeringute ja majanduskavade kontroll**
Konkurentsiameti juurde loodav ekspertgrupp
- **Liitumistoetused** ülevõetava piirkonna investeeringute teostamiseks
- Riigipoolne laenutagatissüsteem
- Tööjõukulu arvestuse põhimõtete täpsustamine (piisava konsolideerumise järgselt)
- *Vee-ettevõtja tegevuse lõpetamine / tegevuslubade praktika sisseviimine (hilisemas etapis)*



Majanduskavad ehk vee-ettevõttepõhised ÜVVK arengukavad

Operaatoripõhine lähenemine- vajalik investeeringute kontrolliks, võrdlusanalüüsiks ja hinnastiimulite pakkumiseks.

Omavalitsusest tervikpildi saamiseks tuleb täpsustada KOVi arengukava sisu ja/või KOVi üldplaneeringut

❖ Peamised teemad, mis vajavad täpsustamist:

- ÜVVK laiendamine ja arendamine;
- ÜVVK-sse kuuluvad sademeveesüsteemid;
- ühistuliste operaatorite jm kinnitamata teenusepakkujate piirkonnad;
- avalikustamine ja kaasamine, majanduskavade kohuslased.



Võrdlusandmed

Eesmärk luua Eesti vee-ettevõtete tulemuslikkuse võrdlemiseks ja stimuleerimiseks sobiv võrdlusandmete mudel, tuginedes parimatele praktikatele, kohalikele andmetele ja tulemuslikkuse ning konsolideerumise nügimise võimalustele.

Tulemuslikkuse hindamiseks nii operatiivsel kui ka investeringute tasandil.

VÕRDLUSKATEGOORIAD

1. ÜLDINE TULEMUSLIKKUS

Joogivee kvaliteet, heitvee kvaliteet, veekaod, energiatõhusus, kulutõhusus, kulude katvus, taskukohasus

2. TEHNOLOOGILINE KAASAJASTATUS

Tõhususele ja efektiivsusele suunatud meetmete koondhinnang

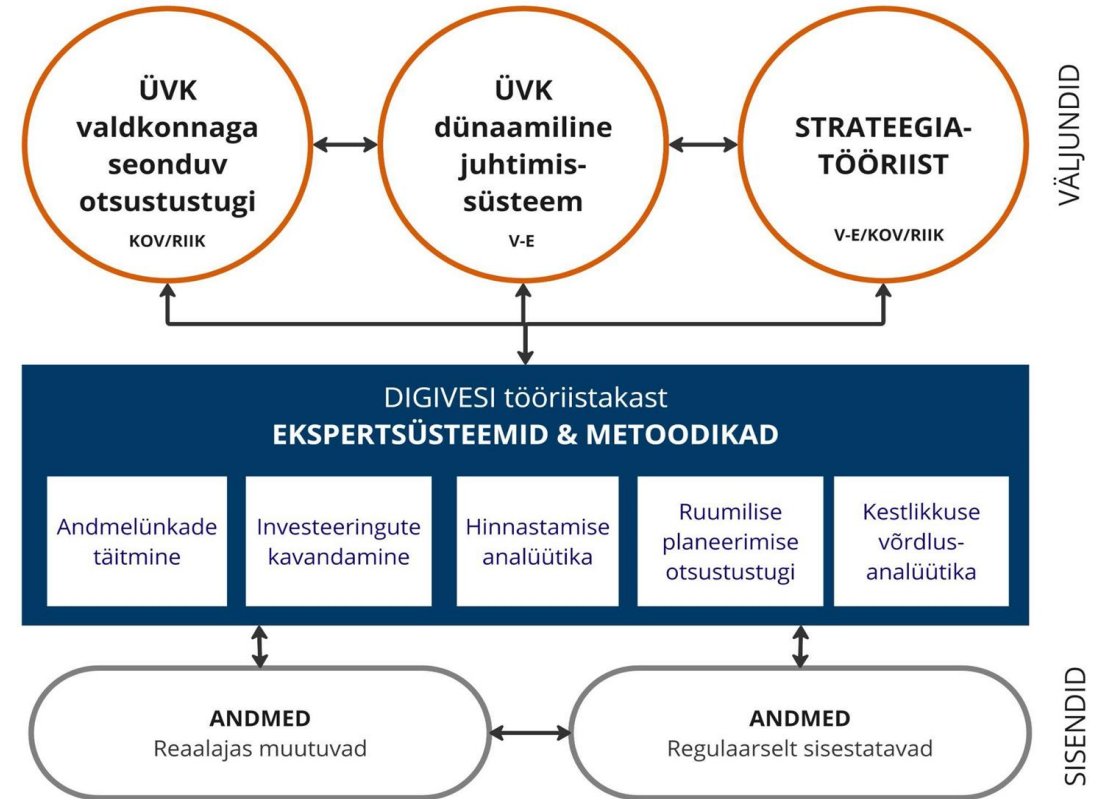
3. MAJANDUSKAVAD

Kvaliteet ja ambitsioonikus



Eraldiseisev projekt „DigiVesi“:

- ÜVVK digitaliseerimine ja innovaatiliste andmehalduslahenduste kasutuselevõtt (ühildamine vee-ettevõtete GIS süsteemidega, targad tööriistad andmelünkade täiteks ja otsuste langetamiseks, sh investeeringute ja hooldustööde planeerimiseks ja teenuse hinna kujundamiseks)
- digitaalsete majanduskavade keskkonna loomine (eeltäidetud vormid ja etteantud väljad + digitaalne esitamine, hindamine ja kooskõlastamine)
- võrdlusanalüüsi andmebaasi ja veebiplatvormi rajamine (ühildamine/liidestamine olemasolevate andmebaasidega, andmete sisestamise ja API päring võimalus olemasolevatest programmidest)





KLIIMAMINISTEERIUM

Tänan!

